

Jegyzetek „a nagy napról”

*Horthy Miklós 1926-os debreceni látogatása
a korabeli sajtó tükrében*

„*Horthy Miklós kormányzó urunk október 17-én nagy ünnepségek között helyezte el az orvoskari klinikák zárókövét Debrecenben, majd megjelent és beszédet mondott a gróf Tisza István szobrának leleplezésén.*” A Hajdúszoboszlón megjelenő *Független Hajduság* című hetilap a „*Hirek*” rovatban mindössze ennyit szentelt 1926. október 24-i számának második oldalán annak az eseménynek, amely egy héttel azelőtt országos jelentőségű, nagyszabású ünnepséggé zajlott Debrecenben. Ez az interpretáció természetesen mindössze a történet helyi értékét mutatja, mivel a debreceni sajtóorgánumok mind az előzményekről, mind magáról az eseményről ennél összehasonlíthatatlanul nagyobb alaposítással számoltak be. Jelen írásunk azt kívánja bemutatni, hogy a korabeli debreceni, illetve a Debrecen környékén, valamint a fővárosban megjelenő lapok – konkrétan a már említett *Független Hajduság*, a *Debreczen*, a *Debreczeni Ujság*, a *Debreczeni Független Ujság*, a *Debreceni Hétfői Ujság*, a *Tiszántúli Hírlap*, a *Hajdúföld*, a *Hajdubadházi Lapok*, valamint a *Pesti Napló* – miképpen foglalkoztak Horthy Miklós debreceni látogatásának krónikájával.

A témában a legújékezőtobbaknak, a legrészletesebb feldolgozást nyújtónak és szakmailag a legnívósabbnak a fentiek közül a magát politikailag semlegesnek tartó három lap bizonyult: a *Debreczen*, a *Debreczeni Ujság*, valamint a *Debreczeni Független Ujság*. Ez utóbbiak közül is kiemelkedik a *Debreczen*. Ezt az újságot – mint reggeli lapot –, a *Tiszántúli Hírlapot* – mint esti újságot –, valamint az akkoriban szokásos hétfői napilapszünetben megjelenő *Debreceni Hétfői Ujságot* ugyanaz a cég, a Tiszántúli Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt. jelentette meg. A Debreczen felelős szerkesztője a hírneves újságíró famíliához tartozó Pálffy József volt. Ezen orgánumok hírszolgáltatása – minden bizonnyal a kiadó azonossága és a szerkesztőségek közötti átfedések okán – jól észrevehetően kiegészítette, illetve erősítette egymást. A különböző tulajdonban lévő lapok az eseménysor részleteiről túlnyomórészt egybehangzóan számoltak be. Az egyes híradások összehasonlítása során kitűnt, hogy az interpretációk javarészt igen alaposak, még az események egyes szereplőitől idézett szövegekben is csak apró eltérések tapasztalhatók – hála a hajdani újságírók gyorsírótudásának.

Mind a *Debreczen*, mind a *Debreczeni Független Ujság* ugyanaznap, augusztus 15-én hozza az augusztus 14-én Budapestről keltezett hírt, mely szerint az országban elsőként a debreceni egyetemen fognak Tisza István hajdani miniszterelnökről készült szobrot avatni, Kisfaludi Strobl Zsigmond alkotását, mégpedig az egyetemi tanév kezdetén, októberben, ünnepélyes keretek között.¹ A *Debreczen* mindezen túl arról is beszámolt, hogy „[a] leleplezési ünnepélyen minden valószínűség szerint, nem csak a kormány tagjai, hanem a kormányzó is meg fog jelenni.”²

Augusztus 16-ára köztudomásúvá válik, hogy a Tisza-szobor, valamint a klinikatelep avatásának ünnepélyes aktusa összekapcsolódik, s jelentősége várhatóan túlmutat a városon – ugyanakkor az időpont az előző napi közléshez viszonyítva némileg relativizálódik. A napilapokhoz képest a „magazin jelleg” némely jegyét magán viselő *Debreceni Hétfői Ujság* tudósítója a klinikatelep tervezőjével, Korb Flórisssal Budapesten készített interjúban az építészt idézve a következőket írja: „Mint tényt közölhetem lapjával, hogy a kormányzó úr szeptember végén, vagy október elején, a terminus még nincs pontosan megállapítva [személye]sen fogja az egyetem zárókövét elhelyezni. Tudomásom szerint lekirá a kormányzót a kultuszminiszter is s általában az az információ, hogy a zárókőletételi ünnepségekből országos ünnepélyt kíván csinálni a kultuszkormány.”³

Legközelebb csak szeptember 5-én jelentkezik újabb információval a *Debreczen*. A kormányzó és a kultuszminiszter látogatásának már ismert tényén túl már ez a lap is beszámol róla, hogy „[a] zárókövet maga a kormányzó helyezi el.”⁴ A *Debreczeni Független Ujság* szeptember 19-én már az ünnepség pontos – legalábbis akkor még annak vélt – időpontját is tudatja olvasóival. Mint írja, eddig az volt a terv, hogy október 6-án jön a kormányzó, de az előzetes programtól való eltérés zavart okozhatna, ezért október 7-én érkezik majd a városba.⁵ E közlés fényében igencsak furcsán hat, hogy szeptember 24-én a *Tiszántúli Hírlap*,⁶ majd szeptember 26-án a *Debreczen* még mindig azt híreli, hogy a kormányzó október 6-án avatja a Tisza-szobrot,

¹ Felállítják Tisza István szobrát a debreceni egyetemen. *Debreczeni Független Ujság*, 1926. augusztus 15. 3.

² Tisza István első szobrát a debreceni egyetem számára Kisfaludi Strobl Zsigmond mintázza. *Debreczen*, 1926. augusztus 15. 2.

³ Kétszáz milliárdba kerül a debreceni egyetem mire kész lesz. *Debreceni Hétfői Ujság*, 1926. augusztus 16. 3.

⁴ Az egyetemi klinikák zárókőletételére Debreczenbe érkezik a kormányzó és a kultuszminiszter. *Debreczen*, 1926. szeptember 5. 7.

⁵ Október 7-én jön a kormányzó Debreczenbe. *Debreczeni Független Ujság*, 1926. szeptember 19. 3.

⁶ A kormányzó október 6-án avatja fel a nagyerdei klinikai telepet. *Tiszántúli Hírlap*, 1926. szeptember 24. 3.

s helyezi el a klinikák zárókövét.⁷ Az esemény időzítése körüli bizonytalanságot jelzi, hogy a Tisza István szobrát alkotó Kisfaludi Strobl Zsigmond egy szeptember 27-én napvilágot látott interjúbán így nyilatkozik a *Debreceni Hétfői Ujságnak*: „A leleplezés minden valószínűség szerint október 6-án lesz. Azért mondom, hogy valószínűleg, mert a kormányzó úr Öfőméltósága nem döntött véglegesen a terminusról.”

Szeptember 27-én fordulat állt be a debreceni ünnepek időpontját illetően. A kormányzói látogatás végleges időpontjáról immáron igen jól értesültnek és megbízhatónak bizonyuló *Debreczen* szeptember 28-i száma – egy előző napi budapesti hivatalos jelentésre hivatkozva – első oldalán közli, hogy október 17-ére marad a kormányzó debreceni látogatása. A lap ezt követően október 5-i számában arról sem felejt el beszámolni, hogy a kormányzó debreceni látogatása az október 4-re és 5-re Kecskemétre és Szegedre tervezett útjának szerves folytatása lett volna, sőt e két nap eseményeiről is viszonylag részletes tudósításokat közöl. Ezek szerint október 4-én délelőtt Horthy Miklós a kultuszminiszterrel együtt Kecskeméten avatott fel egy iskolát, mely a település környékén létesített 28 tanyai iskola megnyitását is szimbolizálta. Az ünnepségen a kormányzó személyesen adta át a II. osztályú magyar érdemkeresztet Révész István pápai prelátnak, a tanyai iskolák építése egyik sürgetőjének.⁸ Délután Horthy már Szegeden volt, ahol másnap, október 5-én díszszemlét tartott a helyőrség csapatai felett, részt vett a Ferenc József Tudományegyetem gyermekklinikáinak alapkövetéti ünnepségén, ahol II. osztályú magyar érdemkeresztet adott át Somogyi Szilveszternek, a város polgármesterének. Megjelent továbbá Klebelsberg Kunó díszdoktorrá avatásán, majd egy díszebéden, az ebéd után pedig ott volt a kultuszminiszterrel elnevezett egyetemi sportpálya ünnepélyes átadásán.⁹

Október 9-én már mind a *Debreczen*, mind a *Debreceni Független Ujság* első oldalán számol be arról, hogy Debrecen városához október 8-án megérkeztek a meghívók az ünnepségekre, egyenesen a kultuszminisztertől. Bár az ünnepségek részletes programja ekkor még nem került nyilvánosságra, a mindig jól értesült *Debreczen* október 12-én, kedden már jócskán előlegezett belőle: „Délelőtt 11 órakor lesz az új egyetemi klinikai telep felvételi épületében a zárókövetéti ünnepély, ezt követi fél egy órakor a Tisza-szobor leleplezési ünnepélye. [...] Az ünnepélyt délelőt [sic!] 10 órakor a bonctani intézet kupolájában a kormányzó ünnepélyes fogadtatása és a klinikák megtekintése előzi meg. Az eddigi diszpozíciók szerint Horthy kormányzó vasárnap reggel érkezik

⁷ Október 6-án a kormányzó jelenlétében leleplezik le Tisza István szobrát. *Debreczen*, 1926. szeptember 26. 3.

⁸ A Kormányzó látogatása Kecskeméten és Szegeden. *Debreczen*, 1926. október 5. 1.

⁹ A szegedi egyetem alapkövetéti ünnepélye a kormányzó jelenlétében. *Debreczen*, 1926. október 6. 3.

*Debrecenbe. A pályaudvaron katonai és polgári hatóságok fejei üdvözlik az államfőt, ki aztán valószínűleg Hadházy főispánhoz hajtat reggelire és onnan az egyetemhez. Mint értesülünk, Horthy kormányzó még aznap délután elutazik Debrecenből Nyíregyháza felé.”*¹⁰ A korábbiakhoz képest ez a közlés két új elemet is tartalmaz. Egyrészt, hogy a kormányzó nem szombaton, hanem vasárnap reggel érkezik a városba, másrészt pedig azt, hogy valószínűleg nem a szolnoki bábaképző avatása fog aznapi programjában szerepelni, hisz továbbutazásának irányát a lap Nyíregyházában jelölte meg.

Az események dokumentálása ettől kezdve felgyorsul, hiszen a helyi sajtó az ünnepséggig immár naponta beszámol az előkészületek valamely vonatkozásáról. Október 13-án mind a *Debreczeni Ujság*, mind a *Debreczen*, mind a *Hajdúföld* közli, hogy Tisza István szobrát az előző napon felállították a klinikák felvételi épülete előtt.

A tényyszerű beszámolók mellett műfaji újdonságképpen ekkor már egy „kis színes” is felbukkan a közelgő kormányzói látogatás kapcsán a lapokban, különböző tájalásban. Míg a *Debreczen* mínuszos hírben, a *Tiszántúli Hírlap* címesben számol be arról, hogy „[é]rdekes munkát fejezett be tegnap Takács Imre debreceni hangszerkészítő. Ugyanis a kormányzónak 300 éves Flótawerkje ¹¹ már régen használhatatlan állapotban volt s ennek kijavítását Takács Imre vállalta magára, amit sikeresen el is végzett”¹²

Október 14-én a *Debreczen* újabb adalékokkal egészíti ki az ünnepek várható programjára vonatkozó információit. A lap szerint a kormányzó reggel 8 órakor érkezik Debrecenbe, ellép a díszszázad előtt, s fogadja az üdvözléseket. Reggelire valószínűleg dr. Hadházy Zsigmond főispán látja vendégül a kormányzót, majd innen a klinikatelepre mennek, ahol a bonctani intézet épülete előtt az egyetemi tanács tagjai fogadják a vendégeket. Az új klinikai épületek megtekintése után 11 órakor a felvételi épület nagytermébe vonulnak, ahol lezajlik az ünnepélyes záróköletétel. Délután fél egykor kezdődik a szoborleleplezés, ahol jelen lesz a város összes notabilitása. „Amennyiben a kormányzó még az esti órákat is a városban tölti, nem lehetetlen, hogy részt vesz a Kereskedő Ifjak Dalkörének jubiláris ünnepélyén.”¹³ Ez utóbbi információ némi bizonytalanságot mutat, hisz épp a *Debreczen* közölte október 12-én, hogy a kormányzó még aznap továbbutazik Nyíregyháza felé.

Ekkor már közlemények is felbukkannak a lapokban. Az egyetemhez kötődő rendezőbizottság az ünnepekre érkezők méltó fogadtatása és az ünnepség hely-

¹⁰ Vasárnap az egyetemi klinikák záróköletétele és a Tisza-szobor leleplezése Debrecenben.

Debreczen, 1926. október 12. 1.

¹¹ Flótawerk, flóta: a fuvola német eredetű, régies megjelölése.

¹² A kormányzó 300 éves hangszerét egy debreceni mester javította ki. *Debreczen*, 1926. október 13. 8.

¹³ A kormányzó debreceni tartózkodásának programja. *Debreczen*, 1926. október 14. 2.

színére történő átszállítása céljából fogatok és autók felajánlását kéri.¹⁴ Ezt a felhívást aztán újabbak követik az október 15-i lapokban, melyekből a program további részletei világlanak ki. A *Debreczeni Ujság* a dr. Illyefalvi Géza egyetemi rektor aláírásával ellátott tájékoztatót közli, amely az egyetemi ifúságnak a kormányzó és a kultuszminiszter fogadtatásával kapcsolatos tennivalóiról szól nagy részletességgel.¹⁵ Bár az egyetemistákat ezen kívül minden bizonnyal más csatornákon keresztül is tájékoztatták teendőikről, a közlemények, felhívások megjelenése azt bizonyítja, hogy a korabeli sajtót az esemény szervezői hatékony tájékoztatási eszköznek tekintették. Így a *Debreczen* arról is tudósít, hogy vasárnap délután 2 órakor az Aranybika Szálloda dísztermében ünnepi ebéd lesz, s azon mindazok részt vehetnek, akik a szoborleleplezési vagy a zárókő-letételi ünnepélyre meghívót kaptak. Külön meghívót a „bankettre” nem adnak ki. Aki részt akar venni az ebéden, annak október 16-án déli 12 óráig az egyetem rektori hivatalában kell bejelentenie ebbéli szándékát.¹⁶ A rektori hivatal és a város tanácsa újabb felhívásokkal fordul a város lakosságához annak érdekében, hogy azon az útvonalon, ahol a kormányzó és az ország minden részéből érkező vendégek elhaladnak majd, lobogózzák fel házaikat.¹⁷

Minél közelebb kerülünk az ünnepség kitűzött időpontjához, annál több részlet jelenik meg a lapokban a tervezett programról. Mindenképpen különlegességnek számít azonban, hogy a *Debreczen* közvetve Horthy Miklós személyes biztonságát is érintő információt hozott nyilvánosságra, illetve, hogy ilyet egyáltalán nyilvánosságra hozhatott. A lap október 15-i számában közölte, hogy a kormányzó „[a]z éjszakát külön vonatán tölti a Debrecen-Szoboszló közti útvonal egyik kitérő vágányán és a külön vonatot reggel fél 8-kor vonatják be a debreceni pályaudvarra. Itt a katonai és polgári hatóságok fejei várják az államfőt, ki a pályaudvartól lóbaton a nyulasi gyakorlótérre megy (a lapok a későbbi beszámolóiban köntösgáti gyakorlótérről szólnak – P. Cs.), ahol katonai dísz-szemle lesz. Innen a kormányzó újra visszatér a pályaudvarhoz, külön vonatára, ahol átöltözik. Tíz óra előtt hajtat ki a kormányzó és kísérete az egyetemi épületekhez, ahol a már ismertetett program [sic!] zajlik le. Délben az államfő részt vesz a Bika szálló dísztermében rendezendő banketten, amelynek végétével Ujfehértóra utazik.”¹⁸

¹⁴ Kérelem Debrecen város megértő és áldozatkész közönségéhez! *Debreczen*, 1926. október 14. 7.

¹⁵ A debreceni egyetem ünnepe országos jelentőségűvé fejlődött. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 15. 3.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Kérelem Debrecen város közönségéhez! *Debreczeni Ujság*, 1926. október 15. 4.

¹⁸ Impozáns és nagyarányú lesz a debreceni egyetem vasárnapi kettős ünnepélye. *Debreczen*, 1926. október 15. 6.

A biztonság nem volt azonban elhanyagolható szempont. Ezt mutatja, hogy a kormányzó környezetéből is egyeztettek a helyi rendezőkkel: „Szalay Lajos testőrszázados és Ródl Jenő vezérkari őrnagy Debrecenbe érkeztek a kormányzói fogadtatás összes aktusainak előkészítése végett. Ródl vezérkari őrnagy és a debreceni ünneprendező hatóságok tegnap este értekezletet tartottak, a melyen az egyetemi tanács, a város, a helyőrség és a rendőrség képviselői vettek részt. A legapróbb részletekig kidolgozzák ugyanis az ünnepség programját, mert a méreteiben impozáns ünnepséghez hasonló a béke évek óta nem volt Debrecenben s ennek sima lebonyolítása nagy felkészültséget kíván meg. A felvonulás és parádé teljes szépsége és harmóniája érdekében szombaton este fél nyolc órakor próbát is rendeznek” – közölte október 16-án a Debreczeni Ujság.¹⁹

Az ünnepségek napján, október 17-én, vasárnap megjelenő lapok – így a *Debreczen*, a *Debreczeni Ujság*, a *Debreczeni Független Ujság* és a *Tiszántúli Hírlap* – a kormányzót üdvözlő, a mai olvasó számára már igencsak dagályosnak tűnő vezércikkeken túl rövidebb-hosszabb terjedelemben immár a részletes programot is hozzák. A közlések lényegében hasonlóak, tartalmukat illetően javarészt csak apró mozzanatokban különböznek egymástól.

*„A kormányzó debreceni látogatásáról, a Tisza szobor leleplezési ünnepségéről az összes társadalmi és politikai, rendőri eseményekről elsőnek és legrészletesebben a Debreceni Hétfői Ujság számol be” – ajánlotta a Debreczen október 17-i – vasárnapi – száma testvér-lapját az olvasók figyelmébe.²⁰ A hivatkozott lapszám – legnagyobb sajnálatomra – a debreceni közgyűjteményekben nem hozzáférhető.²¹ Ezért forrásként továbbra is a *Debreczeni Független Ujságot*,²² a *Debreczent*,²³ a *Debreceni Ujságot*,²⁴ a *Tiszántúli**

¹⁹ Debrecenbe érkezett egy testőrszázados a kormányzó fogadtatásának előkészítésére. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 16. 2.

²⁰ A kormányzó debreceni látogatásáról. *Debreczen*, 1926. október 17. 8.

²¹ A Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtárban őrzik ugyan e lap 1926-os évfolyamát, de éppen ez a lapszám hiányzik. Érdekességgént jegyezzük meg, hogy a lap ominózus száma az Országos Széchényi Könyvtárban sem volt fellelhető. Ezért a hiányért azonban részletes beszámolóik révén kárpótolnak az október 19-én, kedden megjelent napilapok, illetve az eseményről később beszámoló periodikák.

²² A kormányzó és az ország előkelőségei jelenlétében avatták fel az egyetemet, s leplezték le a Tisza-szobrot. *Debreczeni Független Ujság*, 1926. október 19. 2–3.

²³ A kormányzó a debreceni Tisza-szobor előtt: „Ez a szobor tetemre hívja a nemzet sirásóit”. *Debreczen*, 1926. október 19. 1–3; Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

²⁴ Horthy Miklós kormányzó Debrecenben az egyetemi klinikák zárókövetésén és a Tisza szobor felavatásán. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 19. 1–3.

Hírlapot,²⁵ valamint, valamint a *Hajduföldet*,²⁶ mindezeken túl pedig a *Hajdubadházi Lapokat*²⁷ használtam. Mivel a közlések ebben az esetben is alapvetően hasonlóak, s tartalmukat illetően javarészt csak kisebb mozzanatokban különböznek egymástól, a hivatkozott cikkek általános jelzésén túl csak a fontosabb információk leőhelyét adom meg külön.

A kormányzó látogatásának tiszteletére fellobogózott város ünnepe már október 16-án este elkezdődött, ugyanis 10 órakor lampionos felvonulás keretében katonazenekar fűjt zenés takarodót. Másnap reggel pedig zenés ébresztővel kezdődött a nap. Hat órától kezdve leventecsapatok, diákok és diáklányok gyülekeztek, hogy elhelyezkedjenek a kormányzó tervezett útvonala mentén. A Nagyállomás környékét jelentős rendőri készültség szállta meg. Fél hétre már kordont vontak a fellobogózott, felvirágozott pályaudvar köré, egy részük pedig elhelyezkedett a kormányzó tervbe vett útvonala mentén. Fél nyolc tájban egymás után érkeztek a kordonon belülrre a fogatok és az autók, melyek a hatóságok képviselőit és az előkelőségeket hozták. A díszszázadok, a küldöttségek és az előkelőségek a vasútállomás peronján sorakoztak fél Rődl Jenő vezérkari ezredes útmutatása szerint. Itt volt többek közt dr. Hadházy Zsigmond főispán, dr. Magoss György polgármester, dr. Baltazár Dezső püspök, Ady Lajos tankerületi főigazgató (Ady Endre öccse), dr. Illyefalvi Vitéz Géza, az egyetem rektora, dr. Márfy Ede jogi kari, dr. Szabó Dezső bölcsészkar, dr. Sass Béla teológiai és dr. Huzella Tivadar orvoskari dékán, a katonai és a rendőri vezetők, valamint megjelent a teljes városi tanács. A peronon voltak a katonaság, az egyetemisták, a vitézek és a cserkészek díszszázadai, a katonazenekar, valamint a sajtó képviselői Ehrlich Géza százados vezetésével. A sajtóra külön odafigyeltek a szervezők, így az újságírók minden fontos mozzanatot pontosan nyomon követhettek. A *Debreceni Független Ujság* programismertetője szerint a sajtótrupp tagjai – a Nagyállomásra a köntösgáti gyakorlótérre tartva – a kormányzó tizenöt fogatból, illetve autóból álló kocsioszlopának az utolsót megelőző három kocsijában foglalhattak helyet.²⁸

A kormányzó vonatát fél nyolckor kezdték bevontatni a kitérővágányról, s nyolc óra öt perckor harsant fel a kürtszó, amely a Turán-vonat érkezését jelezte. A *Hajduföld* szerint a mozdonyt maga Keleti Dénes, a MÁV elnök-igazgatója vezette. Mikor a

²⁵ Debrecenben hódolt az egész ország Tisza István emlékének. *Tiszántúli Hírlap*, 1926. október 19. 1–4.

²⁶ Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tiszaszobor leleplezésén. *Hajduföld*, 1926. október 19. 1–3.

²⁷ A Nagyur Debrecenben. *Hajdubadházi Lapok*, 1926. október 24. 2.

²⁸ Vasárnap reggel érkezik Debrecenbe Horthy Miklós kormányzó. *Debreceni Független Ujság*, 1926. október 17. 5.

vonat a peron elé ért, a katonazenekar a Himnuszt kezdte játszani. A kormányzó – aki táborizöld tengernagyi egyenruhát és fekete lakkcsizmát viselt, „*mellén kitüntetések légiója*” – éljenzés mellett szállt ki a szerelvény ötödik szalonkocsijából, elhaladt a díszszázad sorfala előtt, s fogadta vitéz László Miklós tábornok vegyesdandár-parancsnok, Dobó István ezredes, vezérkari főnök, majd a csendőrség, a rendőrség, a vitézi szék, valamint a vámörkerületi parancsnokság vezetőinek jelentését. Hadházy Zsigmond főispán Hajdú vármegye és Debrecen város közönsége nevében üdvözölte a kormányzót, s ő a *Debreczeni Ujság* tudósítása szerint a következőképpen válaszolt: „*Köszönöm főispán úr a szíves üdvözlést és Debrecen város ragaszkodásának meleg tolmácsolását. Mindkét alkalom, mely ma ide hozott, szoros kapcsolatban áll a hallhatatlan [sic!] emlékü gróf Tisza István nevével. A kegyelet ünnepe gr. Tisza István első ércszobrának leleplezése és ez az örömnépe az ő nagy nevét viselő egyetemnek úgy az intézet, mint a város további erőteljes fejlődésének újabb állomását jelenti. Mégegyszer köszönöm a meleg fogadtatást.*”²⁹

Magoss György polgármester üdvözlő beszéde után az egyetem rektora bemutatta az egyetemi tanács tagjait, majd a kormányzó Baltazár Dezső püspökkel és Lindenberger János püspöki helynökkel váltott néhány szót. Ezt követte a díszszázadok szemléje. A *Hajdúföld* szerint mikor a kormányzó elhaladt a Gazdasági Akadémia százada előtt, megszólította parancsnokukat: „*Kicsodák Önök? – kérdezte. – Főméltóságú Kormányzó Urnak alázatosan jelentem, a Festetich-bajtársi egyesület... jelentkezett Mráv Gyula vezér. – Szépek vagytok, fiúk! – mondotta mosolygó szemmel a Nagyur, aki ezután még pár pillanatig őszinte örömmel gyönyörködött a pompás díszszázadban.*”³⁰

Az állomás épületéből kifelé tartva, az ajtónál a sorfalat álló cserkészlányok legkisebbikétől, név szerint Hegedüs Katótól szép beszéd kíséretében egy fehér rózsacsokrot kapott a kormányzó. Ezután kocsira szállt – a város ötösfogatát biztosították számára –, hogy a katonai díszszemle helyszínére, a köntösgáti gyakorlótérre hajtasson.

A kormányzó a Hunyadi,³¹ a Piac, a Hatvan, a Bethlen, a Mester utcákon, a Böszörményi úton, valamint a Károly Ferenc József³² úton hajtattott végig. Az útvonalon a kordont a rendőrökön kívül iskolai diákok adták. A lapok hét- és tízezer közöttire becsülték a fiatalok számát, a *Tiszántúli Hírlap* azonban a tanintézetek,

²⁹ Horthy Miklós kormányzó Debrecenben az egyetemi klinikák záróköletételén és a Tisza szobor felavatásán. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 19. 1–3.

³⁰ Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tisza-szobor leleplezésén. *Hajdúföld*, 1926. október 19. 1–3.

³¹ Ez az utca a Nagyállomás előtti – a mai méreteihez képest jóval kisebb – Petőfi teret kötötte össze a Piac utcával.

³² A mai Füredi, illetve részben Balmazújvárosi út.

s az őket képviselő diákok számáraól hozzávetőleges pontosságú tételes listát is adott. A közölt számok összegzése végül is 6610 személy – a lap által írott 7010 helyett. A jelen levő diákok száma azonban így is hatalmas.

A köntösgáti gyakorlótéren³³ a díszszemle háromnegyed kilenckor kezdődött, s fél tíz után lett vége. A kormányzó ezután a Kisállomásra hajtatott – a Turánt addigra ugyanis odatolták –, majd a szalonkocsiban átöltözött. A táborizöld (más meghatározás szerint csukaszurke) egyenruhája helyett sötétkék tengernagyi díszruhát – flottenrock (tengerésztszti hosszúkabát) és szalonpantalló – öltött. *„Mellén a Mária Terézia-rend lovagkeresztje, az uniformis hátsó két gombjától jobbra pedig a kamarási kulcsot tartó aranyzsinór.”*³⁴

A helyi lapok többsége szerint kilenc óra ötven perckor, illetve tíz óra körül indult el a kormányzó a Kisállomásról a város ötösfogatával a klinikatelepre, ahol újra csatlakozott hozzá a díszszemlét kihagyó Klebelsberg Kunó. Az útvonal a Hatvan és a Péterfia utcán, valamint a Simonyi úton és a Nagyerdei körúton vezetett. Horthyt a klinikák kórbonctani intézetének kapujában dr. Illyefalvy Vitéz Géza, az egyetem rektora és az egyetemi tanács tagjai fogadták – az egyetemi évkönyv és almanach adatai szerint tíz órakor.³⁵ A rektor többek között bemutatta a kormányzónak Sebestyén Lajost, a klinikatelep egyik vezető kivitelezőjét, valamint Orsós Ferenc professzort, aki végigvezette a kórbonctani intézet múzeumán. Ezután a kormányzó a szülészeti és nőgyógyászati, majd a bőrgyógyászati és szemészeti klinikákat, valamint az egyetemi telep vízműveit és gépházát tekintette meg, *„mindenütt a legnagyobb elragadtatottság hangján nyilatkozva a látottakról.”*³⁶

Mindeközben a napjainkban is a klinikák bejáratánál látható felvételi épület nagytermében gyülekeztek a meghívottak az egyetemi díszközgyűlés keretében tartandó zárókő-letételi ünnepségre. Pontosan fél tizenkettőkor lépett be a kormányzó a terembe: a közönség felállva, éljenezve fogadta. A Nemzeti Hiszekegy elmondása után Illyefalvy Vitéz Géza rektor üdvözölte az államfőt, és felkérte gróf Klebelsberg Kunó kultuszminisztert ünnepi beszédének megtartására. A miniszter röviden összefoglalta a klinikák építésének történetét. Dr. Huzella Tivadar orvoskari dékán köszönetet mondva „vette át” a klinikákat, s felkérte a kormányzót, hogy avassa fel

³³ A köntösgáti gyakorlótér a *Hajdúföld* szerint a városi vízműtelep mögött, valószínűleg a Balmazújvárosi úton ma is meglévő vízműtelep és a Nagysándor József emlékoszlop közötti térségen terült el.

³⁴ Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

³⁵ *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1926–27. tanévről*. Debrecen, 1929. 14.

³⁶ Horthy Miklós kormányzó Debreczenben az egyetemi klinikák zárókőletételén és a Tisza szobor felavatásán. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 19. 1–3.

az orvoskari telepet és helyezze el a zárókövet. A kormányzó rövid beszédben kívánt zavartalan működést az egyetemnek: „A legnagyobb meglepéssel látom, hogy a debreceni Tudományegyetem kitarását és nemes törekvését teljes siker koronázta. A klinikák készen állnak. Különös örömmel tölt el ez, mert Debrecen városának és ennek a vidéknek áldása lesz ez az új intézet. Kívánom, hogy az egyetem orvosi kara ezután zavartalanul folytassa áldásos működését szenvedő embertársaink javára és a magyar orvosi tudomány fejlesztésére. Annak a nagy férfinak neve, akinek érbeöntött szobra a klinika előtt áll, serkentsen fel mindenkit arra, hogy munkája legjavát adja. Midőn elismeréssel gondolok mindazokra, akiknek áldozatkészsége és nemes buzgósága hozzájárult e nagyszerű telep létesítéséhez, örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy a mű tervezőjének, elismerésem jeléül átnyújtsam a II. osztályú magyar érdemkeresztet. A debreceni Tisza István tudományegyetem orvoskari telepét ezennel felavatom és készséggel adom meg az engedélyt, hogy annak záróköve elhelyeztessék.”³⁷

Ezt követően dr. Rutka Ferenc, az egyetemi tanács jegyzője felolvasta a záróköbe helyezendő emlékirat – az építkezés történetét megörökítő záróokmány – szövegét. A sajtóközlések igen eltérő módon számolnak be arról, kik is írták alá az okmányt. A *Debreczen* híradása szerint Illyefalvy Vitéz Géza rektor kérésére a kormányzó és Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, a *Tiszántúli Hírlap* szerint a rektor, a kormányzó, valamint Korb Flóris tervező és művezető építész, a történések e részletéről a leg részletesebben beszámoló *Hajdúföld* szerint pedig a kormányzó, Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, Tóth Lajos államtitkár, az építőbizottság elnöke, Illyefalvy Vitéz Géza rektor, Baltazár Dezső református püspök, Kenézy Gyula professzor, az egyetemi építkezés volt miniszteri biztosa, Hadházy Zsigmond főispán, Magoss György polgármester és Korb Flóris látta el kézjeggyével a dokumentumot. Az bizonyos, hogy a záróokmánynak az egyetem évkönyvében és almanachjában közölt szövege arról tanúskodik, hogy Horthy Miklós kormányzó, Bethlen István miniszterelnök, Klebelsberg Kunó, Tóth Lajos államtitkár, Nagy Árpád és Sváb Gyula helyettes államtitkár, Korb Flóris, Kenézy Gyula, Jeszenszky Sándor, az építőbizottság jegyzője, Baltazár Dezső, Dégenfeld József, a Tiszántúli Református egyházkerület főgondnoka, Hadházy Zsigmond, Magoss György, Illyefalvy Vitéz Géza, Huzella Tivadar, Sass Béla hittudományi, Márffy Ede jog- és államtudományi, valamint Szabó Dezső bölcsészettudományi kari dékán voltak a dokumentum aláírói.

A fenti záróokmányt bronzhengerbe – a *Debreczen* szerint rézhengerbe – tették, s a hengert Korb Flóris és Sebestyén Lajos helyezték el a nagyterem falában kialakított

³⁷ Debrecenben hódolt az egész ország Tisza István emlékének. *Tiszántúli Hírlap*, 1926. október 19. 1–4.

üregbe, melyet aztán egy márványkockával zártak le. A zárókőre az első három szer-
tartásos kalapácsütést a kormányzó mérte, utána a kultuszminiszter, Tóth Lajos állam-
titkár, Illyefalvy Vitéz Géza rektor, Baltazar Dezső püspök, Kenézy Gyula professzor,
Hadházy Zsigmond főispán, Magoss György polgármester és Korb Flóris építész
következtek, s mindegyikük egy-egy jelmonddal tette ünnepélyesebbé a pillanatot.
A *Debreczen* tudósítása szerint Horthy Miklós a következő jelmondatot mondta a
kalapácsütések előtt: „*Klinikák! Legyen küzdelmetek az emberi szenvedések ellen ered-
ményes, hogy az egyetem általatok is méltóvá legyen Tisza István gróf nagy nevéhez.*”³⁸

Idézzük most vissza az október 4-én és 5-én Kecskeméten és Szegeden történeteket,
mely eseményekről a *Debreczen* részletesen számolt be. A kormányzó mindkét helyszí-
nen II. osztályú magyar érdemkeresztet adott át, Szegeden díszszemle és díszbéd
volt, s az egyetem gyermekklinikájának alapkövetétele is kísértetiesen hasonló procesz-
szus szerint zajlott, mint Debreczenben a zárókő-letétel. Ha azt is hozzátesszük, hogy
Szegeden a kultuszminiszterről elnevezett egyetemi sporttelepet avattak a kormányzó
jelenlétében, Debreczenben pedig október 10-én történt hasonló aktus – bár a kormány-
zó jelenléte nélkül, s a kultuszminiszter itt csak védnökséget vállalt –, úgy valószínű-
síthetjük, hogy ezek az eseménysorok részben kész forgatókönyvek alapján zajlottak.

De lássuk ismét az október 17-i debreceni történéseket. Miután a rektor közö-
nőbeszédével pontban tizenkét órakor bezárta a zárókő-letételi ünnepélyt, a kor-
mányzó rövid pihenőre vonult vissza az épületben lévő dékáni hivatalba. Ezalatt a
szoboravatás meghívottjai és közönsége az épülete előtt és a nemzeti színű drapériá-
val bevont dízsátor körül gyülekeztek.

A szoboravatási ünnepség vendégeit Budapestről Debreczenbe szállító vonat tizen-
egy óra után érkezett meg. A *Debreczeni Független Ujság* szerint pontosan nyolcvan-
négy országos előkelőség érkezett ezzel a szerelvénnel, a Hajdúföld szerint több mint
kétszáz. Magyarország minden számottevő notabilitása, a kormány, a nemzetgyűlés,
a tudományos és irodalmi társaságok, a magyar városok, vármegyék, az egyházak, a ka-
tonaság küldöttei mind köztük voltak. Eljött Tisza István négy volt minisztere, számos
egykori munkáspárti képviselő, valamint többek között Herczeg Ferenc író, a Petőfi
Társaság elnöke, Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész, Tormay Cécile író és
Márkus Emília színésznő. Itt volt Domanovszky Sándor rektor, a Pázmány Péter Tu-
dományegyetem, Tóth Károly rektor, a szegedi Ferenc József Tudományegyetem veze-
tője, valamint Fenyvessy Béla prorektor, a pécsi Erzsébet Tudományegyetem képvise-
létében. A vendégek külön villamosokkal és autókon mentek az ünnepség színhelyére.

³⁸ Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

A *Debreczeni Ujság* szerint negyed egykor, a többi lap közlése szerint fél egykor kürtszó harsant fel, s a katonazenekar által játszott Himnusz hangjai mellett a kormányzó elvonult a tisztelgő huszárszakasz előtt, s helyet foglalt a dízsátorban. Először Klebelsberg kultuszminiszter tartott beszédet, majd Berzeviczy Albertet, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, mint a Tisza-emlékműbizottság elnökét, a Tisza-kormány egykori kultuszminiszterét kérte fel az emlékbeszéd elmondására. Klebelsberg Kunó ezt követően a szobor elé lépett és feléje fordulva a következőket mondta: *„Tisza István! E pillanatban a nemzet lobogója eltakar a halandó szemei elől. A legnagyobb megtiszteltetés, mely mint magyart ért engem az, hogy megkérhetem kormányzó urunkat, engedje meg, hogy ezt a szent szobrot leleplezzük és átadjam az egyetem rektorának, hogy őrizze meg hűségesen, hogy mint a képe legyen a hazafiságban, tudásban, kötelességteljesítésben a jövőendő magyar nemzetnek.”*³⁹

A kormányzó intéssel adta meg a jelet a leleplezésre, amely kétfajta interpretációban jelenik meg a korabeli helyi sajtóban. A *Hajdúföld* szerint: *„A Kormányzó intézése a szobrot elfedő nemzetiszínű zászló szétválk s felszökik az árbóczra; a katonazenekar a himnusz kezdő játszaní.”*⁴⁰ A *Debreczeni Ujságban* viszont az olvasható, hogy *„a két nemzeti színű lobogó lehullott s a közönség elé tárult a nagy martir ércebeöntött nemes alakja.”*⁴¹ Ezután Illyefalvy Vitéz Géza rektor az egyetem nevében fogadalmat tett, mely szerint Tisza István nyomdokait követi majd mindig. A kormányzó a következő beszéd kíséretében tette le a koszorúját a Tisza-szobor talapzatára: *„Súlyos idők és megpróbáltatások közepette állott, küzdött és esett el hazájáért gróf Tisza István. A magyar férfiu erényeinek megtestesülése volt, mint ember, államférfi, és mint katona. Akik az ő életét kioltották, azok a nemzet életére törtek. Ez a szobor a hazájáért vértanúságot szenvedő férfi ragyogó példáját állítja élénk a maga némaságában pedig tetemre hívja a magyar nemzet sírásóit. Tisza István! Halhatatlan emlékednek mély kegyelettel hódolok, és szobrodra leteszem a magyar nemzet koszorúját.”*⁴²

Az első, nemzeti színű szalagos, hatalmas babérkoszorút a kormányzó saját kezűleg tette a szobor talapzatára. A *Hajdúföld* szerint a koszorú szalagjának felirata a

³⁹ Horthy Miklós kormányzó Debrecenben az egyetemi klinikák záróköletételén és a Tisza szobor felavatásán. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 19. 1–3.

⁴⁰ Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tisza-szobor leleplezésén. *Hajdúföld*, 1926. október 19. 1–3.

⁴¹ Horthy Miklós kormányzó Debrecenben az egyetemi klinikák záróköletételén és a Tisza szobor felavatásán. *Debreczeni Ujság*, 1926. október 19. 1–3.

⁴² Mivel a különböző lapok számos apró eltéréssel közölték ezt a beszédet, ezért nem egyet ragadtunk ki közülük, hanem *A debreceni m. kir. Tisza István-Tudományegyetem évkönyve és almanachja az 1926–27. tanévről*. Debrecen, 1929. című kiadvány 29. oldalán közöltek alapul véve rekonstruáltuk a szöveget.

következő volt: „Magyarország kormányzója a nemzet nagy fiának”.⁴³ Ezt követően újra Klebelsberg Kunó szólott az ifjúsághoz, majd a koszorúzóok hosszú sora következett. Az egyetemi rektor délután két órakor bezárta az ünnepséget, mely a Szózat hangjaival ért véget.

A *Debreczen* riportja szerint a zárókő-avatón és a szoboravatáson két „incidens” is történt, melyek egyike éppen a sajtó tevékenysége nyomán állt elő. „A felvételi épület ablakaiban díszes hölgyközönség állott. Közöttük volt Tormay Cecil az író is. De az ablakban volt a Magyar Híradó filmoperatőrje is, akinek működése nem kis riadalmat okozott. Az egyik ablakba kifüggesztett drapériát tartó zsinórba beleakadt a film felvevő masina állványja, melyet úgy szabadított ki, hogy a zsinórt el-tépte, mire a szőnyeg a felvételi épület előtt álló diákokra zuhant. Nagyobb baj nem történt.”⁴⁴ A filmhíradósok jelenlétét egyébként a *Tiszántúli Hírlap* is jelzi, azzal, hogy Klebelsberg Kunónak a Tisza-szobornál mondott avatóbeszéde „közben berregett a mozi filmfelvevő gépe”.⁴⁵ „A másik incidens a zárókő-letételi ünnepélynél játszódott le. Egy díszmagyaros úr megcsuszott a csuszós kövön és elvágódott. (...) Mikor később kiderült, hogy csak jelentéktelen balesetről van szó, megnyugodott a közönség.”⁴⁶

A *Tiszántúli Hírlap* arról ír, hogy a kormányzó az ünnepség végén már a Szózat elhangzása alatt autóba ült, s a belvárosba indult. Az előzetesen nyilvánosságra hozott program szerint a kormányzó vitéz László Miklós tábornoknál, a vegyesdandár parancsnokánál, majd Baltazár Dezső püspöknél készült magánlátogatást tenni. Míg a napilapok zöme valóban erről számolt be, addig a *Debreceni Független Ujság* azt írta, hogy „a kormányzó és a résztvevők a városba hajtottak, ahol a kormányzó Baltazár Dezső püspöknél és Hadházy Zsigmond főispánnál tett látogatást”.⁴⁷ Ez a közlés valószínűleg tévedésen alapul. A kormányzó magánlátogatása Baltazár Dezső püspök lakásán két óra előtt pár perccel kezdődött, s több mint fél óra hosszúságú volt. „Kiszivárgott hírek szerint nagyon szívélyes keretek között ment végbe a látogatás, melynek megtörténte után Baltazár püspök hajadonfővel kísérte a kormányzót autójához, ahol még egyszer nagyon melegen szorított kezet a kormányzó a püspökkel.”⁴⁸ Hogy ily módon miképpen fért még az időbe a vizitálás László Miklós tábornoknál, az rejtély, hiszen a lapok szerint

⁴³Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tisza-szobor leleplezésén. *Hajdúföld*, 1926. október 19. 1–3.

⁴⁴Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

⁴⁵Debrecenben hódolt az egész ország Tisza István emlékének. *Tiszántúli Hírlap*, 1926. október 19. 1–4.

⁴⁶Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

⁴⁷A kormányzó és az ország előkelőségei jelenlétében avatták fel az egyetemet s leplezték le a Tisza-szobrot. *Debreceni Független Ujság*, 1926. október 19. 2–3.

⁴⁸Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

fél háromkor már elkezdődött a díszbéd az Aranybika dísztermében. Ugyancsak talány, hogy miképpen valósulhattak meg azok az audienciák, melyekről a *Tiszántúli Hírlapon* kívül senki más nem írt. A lap október 16-i számának második oldalán, a „*Hatalmas arányu előkészületek történnek az országos jelentőségű vasárnapi ünnepségre*” című cikkben arról ír, hogy a Debrecenben időző Cormick amerikai „traktorkirály” feleségét, Ganna Walskát – aki műkedvelő operistaként Puccini Toscájának címszerpét énekelte a Csokonai Színházban – a kormányzó az ünnepséget követően esetleg magánkihallgatáson fogadja. Hogy a találkozó létrejött-e, arról már a *Tiszántúli Hírlap* sem tesz említést.

A díszbédről egyébként a *Debreczen* számolt be a legrészletesebben, a terítést, az ültetési rendet, a menüt, sőt, a kormányzó és a muzsikáló cigányprímás közötti, ellesett párbeszédet is ismertetve. „*Magyar a lapnak azt mondta, hogy harminc évvel azelőtt a kormányzónak a »Nem akar az ökörcsorda legelni« című nótát húzta, mert az volt a kedvence. – Bele is kezdtem ebbe a nótába, – mikor a véginél jártam, azt mondta Ófömméltósága, hogy huzzam el a »Katica bogár« című nótát. Mikor elhúztam, azt kérdezte a kormányzó ur, – hogy „mond [sic!] csak Imre, van ebben a városban jazz band?” – Van bizony! – Hát akkor miért nem teszték ellenük valamit? – Kiverhetjük őket? – Na-na, nem így – válaszolt rá mosolyogva a kormányzó úr – ki kell őket muzsikálni.*”⁴⁹

A díszbéd után a kormányzó négy óra körül szűkebb kíséretével együtt autóba ült, s a belvárost a Csapó utcán át elhagyva Újfehértóra utazott, ahol is a Csanak-tanya mellett egy újonnan épített népiskolát avatott fel. Az odaúton Horthy Miklós kocsija Hajdúhadházon is áthaladt, mely várt eseményről a *Hajdúhadházi Lapok* emígyen számolt be: „*Délután Újfehértóra átmentében, ahol az újonnan megnyitott iskolák felavatásán vett részt, városunkat is érintette. A debreceni ut be- és kijáratánál diadalkapu, a házakon lobogódísz, az út mentén tömérdek lelkes ember, a városház előtti téren a polgári és elemi iskolák, leventék és tüzoltóság díszes sorfala fogadta. Utjára virágot szórtak, mélységes szeretet és bódolat szívöbljövő éljenével köszöntötték. A Kormányzó Úr meglassított autójából szeretettel viszonzta a köszöntéseket, bizonyára átérezve azt az igazán meleg szeretetet, amellyel a magyar nép a legelső magyar embert körülvette.*”⁵⁰

A *Hajdúföld* a debreceni lapok közül egyedülként számolt be részletesebben is a kormányzó aznapi további programjáról. Jelentése szerint az iskolaavatás után a kormányzó hat órakor az újfehértói állomáson vonatra szállt: „*A Turán-vonat 6 óra*

⁴⁹ Jegyzetek a nagy napról. *Debreczen*, 1926. október 19. 4.

⁵⁰ Nagur Debrecenben. *Hajdúhadházi Lapok*, 1926. október 24. 2.

*után pár perccel haladt át a debreceni nagyállomáson, mely alkalomból a perront [sic!] a rendőrség teljesen megtisztította.*⁵¹

Míg a debreceni lapok az országos jelentőségű szoboravatási ünnepség, illetve a kormányzói látogatás előzményeinek, valamint a konkrét események bemutatásának jelentős teret szenteltek – az október 19-én megjelent lapok mindegyikében jellemzően az első három-négy oldalon sorjáztak a tudósítások, riportok –, addig a fővárosi lapok közül például a *Pesti Napló* a 13. oldalon szűk egy flekket adott a témának.⁵² Igaz, ez a lap a *Tisza István szobrának leleplezése Debrecenben* főcímű – de végül is *Leleplezték Tisza István szobrát* címmel mínuszos hír formáját öltő – tudósításához két fotót is mellékel a díszelgő Tisza-huszárokról, valamint a szobornál emlékbeszédet mondó Klebelsberg Kunóról. A debreceni lapok ebben az időben fényképek közlésére nem tudtak vállalkozni. A *Pesti Napló*nak az esemény rangjához való viszonyulását jellemzi, hogy a tudósítást – annak szövegével gyakorlatilag egybeforrva – *Házasság* címmel két, eljegyzésről szóló híradás követi.

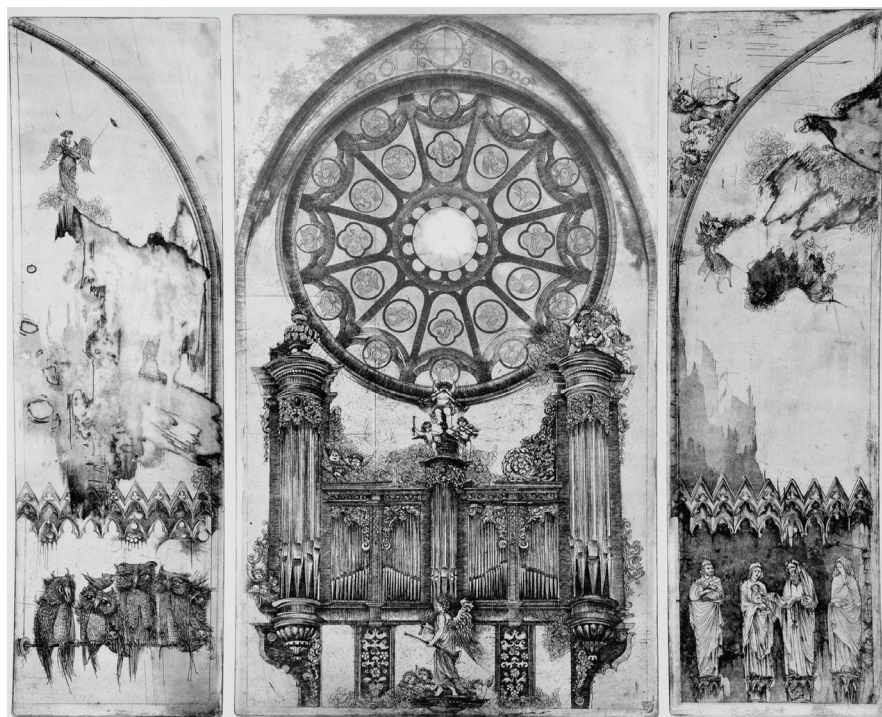
Pozitívumként értékelhetjük viszont, hogy a *Hajdúföld* egyedülálló módon – más lapokban ugyanis ilyen jellegű értékelésre nem találunk példát – a sajtó szakmai szempontjait is érvényesítő kommentárt fűzött a debreceni eseményekhez „Az ünnepség rendezése” alcímmel. A sorokból kiviláglik, hogy a sajtó kiszolgálását a kormányzó katonai kíséretének e munkával megbízott tagjai kiemelt fontosságúnak tekinthették: *„A katonai körök páratlan precizitással készítették elő a legapróbb részleteket is és ahol a katonaságnak szerepe volt, nem is történt a legkisebb hiba sem. Ugyanez áll a csendőrségre is. A rendőrség szintén hatalmas feladatot teljesített, azonban a mi véleményünk szerint semmiféle preventív intézkedésnek nem lehet az a célja, hogy az ország kormányzója közeléből mereven elzárja a népet. Külön meg kell emlékezni itt Rödl vezérkari őrnagyról, Perisics századosról és Erlich századosról, akik hatalmas munkát végeztek és ennek eredménye minden tekintetben kitűnő volt. Mindhárman, de különösen Erlich százados a legnagyobb előzékenységgel, lekötelező szívességgel kalauzolták a sajtó képviselőit és könnyítették meg azoknak fáradtságos munkáját. Miután a rendezés körül szerepet vitt más hatóságokkal szemben valósággal példát mutattak a sajtó munkásságának megkönnyítésére, a hírlapírói kar legőszintébb köszönetét ezuton is szükségesnek tartjuk irányukban kifejezni.*”⁵³

⁵¹ Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tisza-szobor leleplezésén. *Hajdúföld*, 1926. október 19. 1–3.

⁵² Tisza István szobrának leleplezése Debrecenben. *Pesti Napló*, 1926. október 19. 13.

⁵³ Debrecen magyar közönsége izzó lelkesedéssel ünnepelte Magyarország Kormányzóját a Tisza-szobor leleplezésén. *Hajdúföld*, 1926. október 19. 3.

Horthy Miklós 1926-os debreceni látogatását megelőzően kormányzóként 1920. április 14-én járt a városban – akkor ezzel mintegy szimbolizálva a Tiszántúl birtokba vételét – a román csapatok kivonulása után.⁵⁴ A két látogatás külsőségei számos hasonlóságot mutatnak egymással, ami jól szemlélteti a korabeli protokoll elemeit. A kormányzó érkezését mindkét alkalommal fáklyás menettel, zenés takarodóval, majd ébresztővel várták, Horthy mindkétszer Ebes térségében éjszakázott különvonatának Debrecenbe való begördülése előtt, a város ötfogatával hajtatott végig az utcákon, s egyik alkalommal sem maradhatott el a díszszemle és a díszebéd sem az Aranybikában, ahol Magyarai Imre prímás húzta a kormányzó kedvenc nótáit. Bár a külsőségekben sok a hasonlatosság, a két látogatásnak volt egy lényeges különbsége. Míg 1920-ban egy vesztes háborúval, bukott forradalmakkal és román megszállással terhes időszakot követően, nem sokkal kormányzóvá választása után járt Debrecenben Horthy Miklós, hogy itt is a nemzeti újjászületést hirdesse, addig hat esztendővel később a Klinikák felavatása már a sikeres konszolidációt és az újraindult gyarapodást jelképezte.

⁵⁴ Pál Csaba: *Horthy Miklós kormányzó első látogatása Debrecenben*. In Angi János – Barta János (szerk.): *Emlékkönyv L. Nagy Zsuzsa 70. születésnapjára*. Debrecen, 2000, Multiplex Média – DUP, 423–433.